

AGRAÏMENT A L'ASSOCIACIÓ D'ANTICS ALUMNES DELS
SALESIANS DE MATARÓ

Benvolguts amics

Us agraeixo de tot cor aquesta deferència d'avui, certament immerescuda. Com bé sabeu, el deutor envers aquest Col·legi soc jo i no pas a l'inrevés. És en aquesta casa on, al llarg de molts anys, vàrem rebre uns bons fonaments. I gràcies a ells, després, hem tingut el privilegi de servir el nostre país, de gaudir de l'amistat i de tenir amor a les nostres vides. Gràcies, doncs, als salesians que varen fer el possible, perquè esdevinguéssim, si és que és el cas, homes de bé.

Recordo com si fos ara una classe del Padre Antonio Manero en què es referia a un pensador alemany del segle XVIII dient-nos que paréssim esment en alguns trets de la seva personalitat i que en retinguéssim, també, si era possible, alguna de les seves reflexions. L'Antonio Manero s'explicava, i ho fa encara, amb aquella veu nasal tan característica i amb el seu gest de les mans ajuntades tan propi com impossible d'imitar. En Manero aconseguia silenci a la classe i concentració en les qüestions que tractava.

Aquell pensador alemany era una personalitat a tenir en compte, deia en Manero, en primer lloc per la seva capacitat de treball, disciplina i ordre, que eren proverbials. Era tan precís que tots els dies feiners a les mateixes hores feia la mateixa ruta. Mai, estiu o hivern, amb sol o pluja, variava el seu pas i el seu caminar. Era tan així, que els seus convilatans sabien quina hora de rellotge era sense esperar les campanades de l'església. Ho sabien perquè en aquell moment passejava Immanuel Kant pels carrers de Königsberg.

L'Antonio Manero no estava gens d'acord amb la teodicea de Kant però li semblava molt remarcable la reflexió kantiana que tenia com a finalitat última els problemes de la pràctica, la vida i la seva significació. Aquests problemes, com bé sabeu, Kant els concretava en tres qüestions interdependents: Què puc saber? Què he de fer? I què m'és permès d'esperar? En resum, es feia una pregunta que les englobava totes tres: Què és l'home? I tenia una divisa intel·lectual: *sapere aude!* atreueix-te a saber, fes-te digne de tenir enteniment. L'Antonio Manero insistia que quan ja no fóssim alumnes recordéssim sempre l'imperatiu categòric o llei moral de Kant: "Obra de manera que la teva màxima de conducta es pugui convertir en una Llei universal". "Obra de manera que usis la humanitat, tant en la teva pròpia persona com en la d'altres, sempre alhora com un fi, mai simplement com un mitjà". En resum, fes que l'home sigui per a l'altre home un fi i no un mitjà.

Alguns de nosaltres només som aprenents d'allò que aquí vàrem escoltar i anotar amb cura i que podem resumir així: que l'home pugui sortir de la minoria d'edat a què ell mateix s'ha reduït; que predomini l'ús públic i lliure de la raó, que domini l'aposta pel desenvolupament dels coneixements científics i que sigui ferma l'aplicació de les bases universals de la moral i el dret. Tal vegada així podrem lluitar contra la superstició, l'autoritarisme i la desigualtat entre els humans. En una paraula, tal vegada així podrem fer realitat l'aspiració de Kant de tenir per a tot home un cel estrellat damunt el cap i el predomini de la llei moral en el seu cor.

Aquí en aquesta sala hi ha salesians exemplars que han fet seu aquest programa de la il·lustració impregnat de la pràctica i l'ensenyament de l'Evangeli de Jesús. Son homes com l'Antonio Manero, en Francesc Riu i Rovira de Villar o el bisbe Joan Gordanyol. Ells i d'altres que vosaltres també coneixeu, com Josep Lluí Obiols, Ramon Vera, Lluís Playà,

Ignacio Jauregui, Fermin Guikochea, Juan José Ganuza, i d'altres sí que mereixen reconeixement, afecte i aplaudiment, cosa que us demano que fem ara.

Permeteu-me que esmenti un altre record. Alguns de nosaltres vàrem aprendre a ballar sardanes al pati del col·legi cap a l'any 1959. No crec que els salesians de l'època i tampoc els d'ara siguin proverbialment catalanistes. Però sí que estic segur del perquè d'aquest respecte envers una tradició.

Aquí vàrem aprendre que l'individu no ho és tot. Aquí vàrem aprendre que l'autoestima humana de qualsevol persona no depèn solament dels drets i les llibertats individuals sinó que depèn, també, de la consciència de tenir un llinatge comú, una llengua específica, uns costums compartits, uns records, unes tradicions i una memòria històrica comunitària.

En una paraula, el benestar dels individus no pot dissociar-se del desplegament de formes culturals pròpies a aquests individus . El benestar propi, individual, té una ineludible dimensió pública o comunal.

Aquesta dimensió comunitària, ben present a la nostra vida d'internat dels anys cinquanta i seixanta, servia per qüestionar la fal·làcia del cosmopolitisme que tant ha arrelat en el món d'avui. El repte d'aleshores i d'ara era i és el de mantenir viu un ferm compromís amb els valors il·lustrats de tolerància, llibertat i emancipació humana de la ignorància i l'opressió que tan bé exemplificava Kant, alhora que refusem una concepció il·lustrada esbiaixada que considera la raó universalitzadora com a meta de l'home i de la societat racional en què suposadament s'hagi superat o bé domesticat qualsevol particularisme.

La sardana era una part d'aquest particularisme que calia preservar com ho era sobretot la llengua catalana aleshores proscrita i degradada a dialecte. Isaiah Berlin, un filòsof anglès d'origen letó, símbol del liberalisme i de la il·lustració, ja ha deixat ben clar que la pèrdua de llengües autòctones és una tragèdia i suposa una dessecació d'allò que és humà. Berlin diu: "Un idioma universal és concebible en termes d'aprenentatge o per motius polítics o de negocis, però no pot comunicar matisos emocionals i no pot expressar vides interiors. Un idioma universal no seria l'èxit d'una cultura universal sinó la mort de la cultura".

Acabo. He recordat dues vivències, una classe de filosofia i el cultiu d'una tradició en temps difícils, per poder fer així millor allò que m'ha portat avui aquí, que no és altre que dir: gràcies, moltes gràcies a tots aquells que ens vàreu educar en el camí de la llei moral, de la raó i de la comunitat i perdoneu-nos pel fet de no haver superat l'examen amb prou bona nota.

Mataró, 4 de març de 2007